

สรุปย่อ รายงานการเสวนาวิชาการของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
โดยระบบ A.I.

รายงานการเสวนาวิชาการ

การคุ้มครองสิทธิของประชาชน
บนเส้นทางการสืบสวนสอบสวน
ตาม ป.วิ.อาญา

วันที่ 14 พฤษภาคม 2568
ณ ห้องประชุมเตมียเวส โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

โดย
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

งานเสวนาโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

การเสวนาทางวิชาการเรื่อง "การคุ้มครองสิทธิของประชาชนบนเส้นทางการสืบสวนสอบสวน ตาม ป.วิ.อาญา" จัดขึ้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2568 ณ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติมอบหมายให้โรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นผู้จัด

ที่มาและความสำคัญ: การเสวนานี้จัดขึ้นเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอ โดยมีประเด็นสำคัญคือการเพิ่มอำนาจของพนักงานอัยการในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน เพื่ออำนวยความสะดวกให้รวดเร็ว เสมอภาค และเป็นธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำลังรวบรวมความคิดเห็นจากหน่วยงานในสังกัดและอดีตข้าราชการตำรวจผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและการสอบสวนเพื่อประกอบการพิจารณา

วัตถุประสงค์ของการเสวนา:

1. เพื่อรับฟังปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และผลกระทบจากการแก้ไขเพิ่มเติม
2. เพื่อรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวางจากผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต่อร่างพระราชบัญญัตินี้

บทสรุปและผลการเสวนา: ผู้เข้าร่วมเสวนา ซึ่งรวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม ต่างมีความเห็นและมุมมองที่หลากหลาย ทั้งทางหลักวิชาการและประสบการณ์ปฏิบัติ โดยรวมแล้ว ความเห็นส่วนใหญ่ชี้ว่าร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมนี้ "ไม่สอดคล้องต่อหลักการสำคัญทางกฎหมายวิธีสบัญญัติหลายประการ"

ประเด็นสำคัญและผลกระทบของร่างแก้ไขฯ ที่ถูกวิเคราะห์ในการเสวนา:

1. การสืบสวนคดีอาญา (มาตรา 17):

- **ร่างแก้ไขฯ เสนอ:** ให้พนักงานอัยการและเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายมีอำนาจสืบสวนคดีอาญา และให้แจ้งนายอำเภอและพนักงานอัยการในท้องที่เกิดเหตุทราบทันทีเมื่อพบเหตุอาชญากรรม

°ผลกระทบ:

- **หลักการดำเนินคดี:** ขัดต่อหลักการที่แยกอำนาจสอบสวน (ตำรวจ) และอำนาจฟ้องคดี (อัยการ) ออกจากกันอย่างเด็ดขาดในระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย การแจ้งอัยการและฝ่ายปกครอง ตั้งแต่ชั้นสืบสวนทำให้พนักงานสอบสวนขาดอิสระ อาจถูกครอบงำ และเสี่ยงต่อการรั่วไหลของ ข้อมูล
- **การปฏิบัติหน้าที่:** การสืบสวนเป็นศาสตร์เฉพาะของตำรวจที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญ หากอัยการ เข้ามามีบทบาทอาจเกิดปัญหาเรื่องความเชี่ยวชาญและประสิทธิภาพ เพิ่มภาระงานอย่างมากต่อ พนักงานสอบสวนและอัยการ โดยเฉพาะในคดีออนไลน์ที่มีจำนวนมาก
- **ประชาชน:** เพิ่มขึ้นตอนโดยไม่จำเป็น ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี ประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรมอย่างแท้จริง การเปิดเผยข้อมูลเร็วเกินไปอาจทำให้เกิดอันตรายต่อพยานหรือการทำลายพยานหลักฐาน

2.พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (มาตรา 19 วรรคสี่):

- ° **ร่างแก้ไขฯ เสนอ:** หากพนักงานอัยการท้องที่ได้รับสำนวนและสั่งฟ้องคดี ให้ถือว่าเป็นการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้ว
- ° **ผลกระทบ:**
 - **หลักการดำเนินคดี:** ขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่เกิดเหตุเป็นผู้รับผิดชอบหลักเพื่อให้การรวบรวมพยานหลักฐานมีประสิทธิภาพ การให้อัยการ รับรองการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (การสอบสวนนอกเขตอำนาจ) อาจขัดต่อหลักนิติธรรม (Rule of Law)
 - **ประชาชน:** ตัดช่องทางการโต้แย้งเรื่องเขตอำนาจสอบสวน ทำให้ประชาชนอาจไม่ได้รับความ เป็นธรรม

3. การชี้ขาดอำนาจการสอบสวน (ยกเลิกมาตรา 21/1):

- **ร่างแก้ไขฯ เสนอ:** ยกเลิกมาตรา 21/1 ที่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาตำรวจชี้ขาดกรณีไม่แน่ใจว่าพนักงานสอบสวนคนใดควรรับผิดชอบคดี
- **ผลกระทบ:**
 - **หลักการดำเนินคดี:** จะไม่มีกลไกเฉพาะในการชี้ขาดข้อขัดแย้งเรื่องเขตอำนาจสอบสวน การย้อนกลับไปให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดชี้ขาด ขัดกับข้อเท็จจริงที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่ได้อยู่ใต้กระทรวงมหาดไทยแล้ว
 - **การปฏิบัติหน้าที่:** สร้างความสับสนและล่าช้าในการดำเนินคดี เนื่องจากไม่มีผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจที่ชัดเจน ทำให้การสอบสวนอาจหยุดชะงัก
 - **ประชาชน:** ประชาชนได้รับผลกระทบจากความล่าช้าและประสิทธิภาพที่ลดลงของกระบวนการยุติธรรม
 - **โครงสร้างองค์กร:** ขัดกับหลักการจัดระเบียบการบริหารราชการด้านโครงสร้างของหน่วยงานยุติธรรม

4. การออกหมายเรียกบุคคล (มาตรา 53/1):

- **ร่างแก้ไขฯ เสนอ:** การออกหมายเรียกผู้ต้องหาต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ และหมายเรียกต้องระบุรายละเอียดความผิดและพยานหลักฐาน
- **ผลกระทบ:**
 - **หลักการดำเนินคดี:** การออกหมายเรียกไม่กระทบสิทธิเสรีภาพมากเท่าการจับกุมหรือค้นหา และมีการตรวจสอบภายในองค์กรตำรวจอยู่แล้ว รวมถึงศาลในบางกรณี
 - **การปฏิบัติหน้าที่:** เพิ่มภาระงานและขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนให้แก่พนักงานสอบสวนและอัยการ ปริมาณคดีปัจจุบันมีมาก และบุคลากรไม่เพียงพอ การระบุรายละเอียดพยานหลักฐานในหมายเรียกอาจทำให้เสียรูปคดี พยานหลักฐานถูกทำลาย หรือพยานถูกข่มขู่

- **ประชาชน:** ความล่าช้าในกระบวนการทำให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้เสียหาย ได้รับผลกระทบ

5.การขอหมายจับ ชัง คั่น (มาตรา 57):

- **ร่างแก้ไขฯ เสนอ:** ก่อนขออนุมัติหมายจับ ชัง หรือคั่นจากศาล ต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ

- **ผลกระทบ:**

- **หลักการดำเนินคดี:** ปัจจุบันศาลเป็นผู้ตรวจสอบถ่วงดุลการออกหมายอยู่แล้ว การเพิ่มขึ้นตอนโดยอัยการอาจทำให้สมดุลระหว่างการควบคุมอาชญากรรมและการคุ้มครองสิทธิขาดไป

- **การปฏิบัติหน้าที่:** เพิ่มภาระงานและขั้นตอนที่ซับซ้อน ซึ่งจะทำให้กระบวนการล่าช้า

- **ประชาชน:** ความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม

6. อำนาจการควบคุมการสอบสวนโดยพนักงานอัยการ (มาตรา 121):

- **ร่างแก้ไขฯ เสนอ:** ในคดีฆ่าผู้อื่น คดีสำคัญ หรือคดีที่มีคำร้องขอความเป็นธรรม พนักงานอัยการมีอำนาจตรวจสอบและกำกับการสืบสวนสอบสวนได้ทันที และพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามคำสั่ง

- **ผลกระทบ:**

- **หลักการดำเนินคดี:** ขัดกับหลักการแบ่งแยกอำนาจสอบสวน (ตำรวจ) และอำนาจฟ้องร้อง (อัยการ) ของไทย ทำให้เกิดความลักลั่นในระบบ

- **การปฏิบัติหน้าที่:** อัยการอาจขาดความเชี่ยวชาญด้านการสืบสวนสอบสวน ทำให้การทำงานไม่ประสิทธิภาพและสร้างความตึงเครียดระหว่างหน่วยงาน ความไม่ชัดเจนของคำว่า "คดีสำคัญ" อาจทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้แม้จะมีข้อดีที่อัยการเข้ามาช่วยแบ่งเบาความกดดันในคดีสำคัญ

- **ประชาชน:** การขาดแคลนบุคลากรของอัยการจะทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม และเพิ่มความเสี่ยงของการทุจริตหรือการแทรกแซงหากอำนาจรวมศูนย์

7. อำนาจของพนักงานอัยการในการเปิดเผยพยานหลักฐานในชั้นการสอบสวน (มาตรา 131 วรรคสอง):

◦ **ร่างแก้ไขฯ เสนอ:** ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายมีสิทธิได้รับทราบพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน และพนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนเปิดเผยได้ เว้นแต่จะเกิดอันตรายต่อพยานหรือเสียหายต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน

◦ ผลกระทบ:

▪ **หลักการที่เกี่ยวข้อง:** การเปิดเผยข้อมูลระหว่างการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นมีความเสี่ยงสูงที่จะทำให้พยานหลักฐานถูกทำลาย หรือพยานถูกข่มขู่ขัดกับแนวทางการวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารฯ ที่มักไม่เปิดเผยข้อมูลในสำนวนที่อยู่ระหว่างดำเนินการ

▪ **การปฏิบัติหน้าที่:** ทำให้การทำงานของเจ้าพนักงานยากลำบาก พยานหลักฐานถูกแทรกแซง ผู้ต้องหาอาจประวิงคดีได้

▪ **ประชาชน:** พยานบุคคลอาจไม่ปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย

8.มาตรฐานการสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ (มาตรา 143/1):

◦ **ร่างแก้ไขฯ เสนอ:** การสั่งฟ้องต้องมีพยานหลักฐานเพียงพอที่เชื่อว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่าผู้ต้องหากระทำความผิด

◦ ผลกระทบ:

▪ **หลักการใช้ดุลพินิจ:** เป็นการเพิ่มมาตรฐานการสั่งฟ้องของอัยการให้สูงขึ้นเทียบเท่ามาตรฐานการพิสูจน์ความผิดของศาลอาจมองว่าเป็นการก้าวล่วงอำนาจตุลาการ

▪ **การปฏิบัติหน้าที่:** พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานมากขึ้น ทำให้กระบวนการล่าช้าอัยการอาจไม่สั่งฟ้องคดีที่ไม่แน่ใจว่าจะนำไปสู่การพิพากษาลงโทษ ทำให้คดีชะงัก

▪ **ประชาชน:** อาจทำให้ประชาชนต้องรับภาระในการฟ้องคดีเอง เนื่องจากมาตรฐานการฟ้องของรัฐสูงขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับการอำนวยความยุติธรรม

9. อำนาจในการทำความเข้าใจแย้งคำสั่งทางคดีของพนักงานอัยการ (ยกเลิกมาตรา 145/1 และแก้ไขมาตรา 145):

◦ ร่างแก้ไขฯ เสนอ: ยกเลิกมาตรา 145/1 และแก้ไขมาตรา 145 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจทำความเข้าใจแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของอัยการในจังหวัดอื่นนอกเหนือจากกรุงเทพฯ

◦ ผลกระทบ:

▪ **หลักการกำหนดผู้มีอำนาจตรวจสอบถ่วงดุล:** เปลี่ยนหลักการให้ผู้ว่าราชการจังหวัด (สังกัดกระทรวงมหาดไทย) ซึ่งไม่ใช่หน่วยงานฝ่ายสอบสวนและไม่ได้เป็นผู้บังคับบัญชาตำรวจมาตรวจสอบ ขัดแย้งกับหลักการตรวจสอบถ่วงดุลโดยผู้บังคับบัญชาของฝ่ายสอบสวนที่ดำเนินการมาแต่เดิม

▪ **การปฏิบัติหน้าที่:** ผู้ว่าราชการจังหวัดขาดความเชี่ยวชาญด้านการสอบสวน ทำให้การตรวจสอบไม่มีประสิทธิภาพสถิติในอดีตแสดงว่าผู้ว่าฯ แย้งคำสั่งน้อยมากเมื่อเทียบกับผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค

▪ **ประชาชน:** ลดโอกาสที่ดีจะถูกพิจารณาในศาล และอาจผลักภาระให้ประชาชนต้องฟ้องคดีเอง

▪ **โครงสร้างองค์กร:** อาจนำไปสู่การยุบหน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่รับผิดชอบงานอุทธรณ์/ฎีกา และกองบังคับการกฎหมายและคดีในสังกัดตำรวจภูธรภาค

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม: ผู้ร่วมเสวนาเสนอให้การแก้ไขกฎหมายต้องละเอียดรอบคอบ และสอดคล้องกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ.วิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง และควรส่งเสริมและพัฒนาหน่วยงานตำรวจที่มีหน้าที่ทำความเข้าใจเพื่อให้บุคลากรมีศักยภาพในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เสนอนั้น ผู้เข้าร่วมเสวนาส่วนใหญ่เห็นว่าขัดต่อหลักการสำคัญของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย โดยเฉพาะหลักการแยกอำนาจสอบสวนและฟ้องคดี ทำให้เกิดความล่าช้า ความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน ลดทอนประสิทธิภาพในการดำเนินคดี และส่งผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิและประโยชน์ของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม